

TELEGRAFUL ROMANU

Nr. 74. ANULU XIV.

Sabiu, in 18|30 Septembrie 1866.

Telegrafulu este de doue ori pe septe-
mana: joi'a si Dumine'a. — Prenume-
ratiunea se face in Sabiu la expeditu'a
foiei pe afara la c. r. poste, cu bani
gat'a prin scrisori francate, adresate
catra expeditura. Pretiulu pnenumerati-
nei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a.
ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pen-
tru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciele din Monarchia pe unu anu
8 fl. era peo jumetate de anu 4 fl. v. a.
Pentru princ. si tieri straine pe anu 12
pe 1/2 anu. 6 fl. v. a. s. a. s. a. s. a. s. a.

Inseratele se platescu pentru
intea ora cu 7. cr. sirulu cu litere
mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2. cr. s. a.
pentru a treia repetire cu 3 1/2. cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune

la „Telegrafulu Romanu“

Cu 30 Sept. se gata abonamentul acelu DD. prenume-
ranti ai „Telegrafulu Romanu“, cari abonasera pe semestrulu alu
treilea Iuliu—Septembrie prin acest'a se deschide abonamentu nou
pe semestrulu alu patrulea alu anului curinte Oct. Nov. si Dec.
Pretiulu abonamentulu pepatrariu de anu e:
Pentru Sabiu 1 f. 75 xr., pentru Austria
preste totu 2 f., pentru strainatate 3 f.

Adresele ne rogamu a se scrie curatu, si episto-
lele de prenumeratiuni ani se tramite francate,—
adresandu-le deadreptulu la

Editoru „Telegrafulu Romanu“ in Sabiu.

Evenimente politice.

Sabiu in 17 Septembrie.

„Hrm. Ztg.“ ne spune ca Escel. Sea dlu Guvernare conte
de Crenneville va sosi din calatori'a sea dela Vien'a in 2 Octobre
c. n. la Clusiu.

In dilele din urma se vorbia de reorganizarea arma-
tei. „N. Fr. Bl.“ ne spune acum ca reform'a institutiunei de
aperare (Wehrverfassung) e lucru decisu si ca proiectulu in
privint'a acest'a au ajunsu asi'a de departe, incatu acela prelanga o
motivare mai in detaiu acusi se va da publicitatiei.

Despre Napoleonu se spune, ca deca au si calatoritu la
Biaritz, totusi bol'a lui e inca insuflatore de ingrigire.

Bismarck inca patimesce, asi'a incatu de mai multe dile
este silitu a se retine de afaceri oficiose.

Din Florentia se spune dupa „Opinione“, ca cestiunea
datoriei venetiane s'a simplificatu. In urm'a intrepunerilor Prus-
siei si Franciei Austria nu mai staruiesce, ca sa primisca Itali'a o
parte din datori'a contrasa de catra Austria dupa 1859. „Opini-
one“ sustine, ca pacea va fi catu mai curendu incheiata definitivu.

Din Orientu sosescu sciri, cari spunu de crudimi infio-
ratore, patrate de turci fatia cu betrani, femei si copii crestini.

Scirile despre batalii se contradicu; cele turcesci spunu de
victorii, asemenea cele grecesce, fia-care in partea loru.— Grecii
cari se afla in strainetate ca negutiatori (bogati) si dau totu con-
cursulu loru spre a ajuta pre confratii loru.

Din Constantinopole se spune ca o corveta ame-
ricana „Ticonderago“ aru fi adusu tramisulu statelu Unite de aci
indigitarea, ca sa se retina dela ori ce amestecu in cestiunea o-
rientului.—

Mai multe diuarie vienesse predica sfersitul imperiului mes-
sicanu.—

Vice regele Egiptulu vrea sa dea regatulu seu o constitu-
tiune dupa mustra celei francese. Dreptulu de alegere sa-lu aiba
locuitorii regatulu fara deosebire de religiune.

Revista diuaristica.

„Zukunft“ dela 20 Septembrie are unu articulu intita-
latu „Austria noua“, in carele intre altele se dice: ca pentrucu
puterea monarchiei sa vina la valore este neaperatu de lipsa drep-
tulu istoricu si principiulu nationalitatiloru.

„La constituirea Austriei“ dice mai departe articulu men-
tiunatu, „are sa puna unu cuventu ponderosu si dreptulu nati-
onalitatiloru; ide'a nationalitatiloru e tocm'a principiulu care for-
meza statele in tempulu mai nou, carui nu se mai pote opune
nimenea si carele asi'a dara trebuie nisuitu a fi folositu intieple-
tiesce; cu tote acestea trebuie sa ne radimamu si pe dreptulu isto-
ricu, ca sa cladimu pre temeiu solidu. Gruparea imperiului in 6
corone s'aru pare forte corespunditoare; dupa acest'a aru fi
sa intre in vietia 6 diete de corona (Konlandtage) si adeca:

1. corona: Archiducatu Austria de dinsusu si din josu

de Ems; ducatele Salisburgulu si Stiriei; comitatulu Tirolulu si
Vorarlbergei.

2. corona: regatulu Ungariei cu marginea militara serbo-
banatica si Marele-principatu alu Transilvaniei.

3. corona: regatulu Boemie; marchionatulu Moraviei; du-
catulu Silesiei de susu si de josu.

4. corona: regat. Galitiei si Lodomeriei cu ducatele Au-
schwitz si Zatoru si marele ducatu alu Cracoviei; apoi ducatu
Bucovinei.

5. corona: regatele Croatiei si Slayoniei cu marginea mili-
taria croata si slayona si regatulu Dalmatiei.

6. corona: ducatu Carinthiei si Carnioliei, comitatulu
Istriei si celu alu Goritiei; Gradisc'a si cetatea si tinutul Tri-
stelui.

Urmatoarele schimbări aru mai fi aici de doritu: Salisbur-
gulu celu micu aru putea fi reprezentatu in Lintiu si Silesia in
dieta din Brünn. Pretensiunile cele drepte ale Russinilor aru
putea fi multiamite prin o impartire a Galitiei in resaritena si
apusena.

Totu asi'a de lipsa aru fi ca partile slovene ale Stiriei si
Carinthiei sa se puna in legatura cu Carniolia si cele nemtiesci
din Carinthia cu cea nemtiesca din Stiri'a, aici aru trebui ca ce-
ea ce a devenitu dreptu istoricu sa faca o concessiune, carea aru fi
favoritore pentru ambe partile.

Fia-care din grupele memorate sa aiba unu cancelarlu au-
licu in frunte, carele sa fia in Vien'a. Cestiunile de dreptulu pu-
blicu alu coronelu singuratie, cestiunile de aministratiunea po-
litica, justitia cultu si instructiune sa fia afaceri de competinta a
cestoru diete. In dieta aru putea reprezenta deosebitu justitia
judele supremu alu coronei, carele aru ave a se presentu inaintea
dietei langa cancel. alicu, ca organu alu regimulu. Pe candu die-
tele de corone aru fi garantiile depline ale desvoltarei nationali a
poporeloru austriace, unu parlamentu imperialu aru reprezenta u-
nitatea si pusetiunea de putere a imperiului inafara.

Ide'a imperiulu pretinde imperiosu urmatoarele afaceri comu-
ne: esternele, finantielle, resbetulu si co-
mercifulu.

Albin'a nrulu 66. aduce urmatoarele:

De unu federalismu pre temeiu nationalitatiloru genitice
pana acum'a inca nici vorba nu se face in cercurile federalistiloru
slavi. Deci sa bagamu bine sema, ce voru slavii dupa programulu
loru de pana acum'a, si vomu afla, cumca ei nu voru alta, de-
catu — prin majoritatea grupelu loru, majoritate in consiliulu
coronei, votu decisivu in conducerea afaceriloru, imperiulu, in
croirea sortei poporeloru austriace. Cine — dupa sperint'a tre-
cutulu, nu vede, ca tint'a finale nu pote sa fia alta decatu s'la-
visarea Austriei! Va sa dica: totu aceea ce au atin-
titu Bach si Schmerling si cu ei si dupa ei toti centralistii prin
centralisatiune pentru nemti, si ce atintescu magiarii prin dua-

lismu pentru predomnirea elementulu loru, totu acest'a se vede
ca dorescu si slavii federalisti pentru slavismu, numai ca acest'a
din urma tendintia, cu privire la marimea elementulu slavu in
monarchia si afara de monarchia, cauta sa ni se infatiosieze ca
un'a multu mai periculosa decatu ambele celelalte. Deci eu asi'a
credu, ca acosta consideratiune e caus'a pentru care o parte mare

a barbatiloru nostri intieleginti, si anume aceea, pre care pana
aci eramu dedati a o vede totu in fruntea miscariloru nostre, ad-
sta loculu si astepta pana se va mai inainta frementatiunea interna a
elementelu si sa se limpediesca mai bine interesele si referin-
tielle reciproce. Pana atunci — credu ca facu o sminta mare,
toti cei ce punu si ei umerulu la radicare si realisarea programu-
lu slaviloru federalisti, chiaru ca cei ce inaintea dualismulu ma-
giariloru seu centralismulu vienesiloru. Dealtmintrea sa fimu drepti
si sa recunoscemu, ca adu intr'adeveru e si unu lucru nespusu de
greu, ca sa apuce la noi cine-va initiativa; dupa ce de vre-o
diece luni incoce dintr'o parte cunoscuta, o parte ce totudem'a a
fostu unelt'a contrariloru nostri, ca din sistema sa respandira atate
prepusuri, banuete si barfele asup'a celoru mai activi corifei na-

țională, încât aceia adă — pôte și obosii și disgustați, se voru simți fericiți, ca potu — „bone latere.“

„Partit'a nemțesca-federale, ce de curendu și începă a desbata și formulă programulu, trebuie sa marturisim ca se apropia multu de principiile și interesele noastre, iara acea parte a federalistiloru slavii care, reprezentata prin „Zukunft“, încerca a se întielege cu ea, se vede ca simte importantia și necesitatea spriginirei noastre in lupt'a politica. — Sa fimu numai noi întiepti și solidari, și — ne vomu convinge, ca nici unu programu alu partiteloru straine nu se va puté introduce și realizá fára conlucrarea nostra.“

„Tr. Carpatloru“ cu privire la Austri'a se exprima in modulu urmatoriu :

„Lucrarea de reorganizatiune in fati'a cárei'a sa gasesce curtea Vienei, este recunoscuta in generale cá cea mai dificila și mai periculosa, de cátra press'a européna. Déca se va cede la pretensiunile absurde ale Unguriloru, Austri'a își ica in capu tóte nationalitátile celelalte nedreptatite, déca va cautá sa impace pe toti cu o egala îndraptátire, Ungurii se voru mania pentru ca ei pretindu supremati'a loru in statulu austriacu, sustinuta cu dreptulu istoricu. Austri'a se afla dara într'o dilema, și deocamdata, ceea ce a făcutu mai bine este ca nu s'a grábitu a se abandoná cu totulu Unguriloru, și Imperatulu a amanatu resolutiunile sele, care erau de a acordá Unguriloru unu ministeriu speciale ceea ce de siguru erá sa aduca și estensiunea privilegieloru dietei din Pest'a, și din potriua nemultamirea generale a restului imperiului. Noi amu felicitá din anima pe Austri'a candu ea aru voi sa întielega ca adeveratele sele interese suntu, nu in favorisarea unei nationalitáti, fia macaru-care, care nationalitate aru constitui ea singura unu mai mare numeru decâtu fia-care dintre celelalte nationalitáti in parte ale imperiului, ci in favorisarea tutor'a de o potriua pentru ca acordandu-se tutor'a drepturile ce are fia-care, este posibilu concentrarea fortieloru și ea va puté sa se întarésca, și Ungurii nu voru avé de ce sa se supere, cáci ei nu voru perde nimic'a inlaturandu-se numai pretensiunile loru asupr'a altoru nationalitáti.“

Cerculariulu ministr. Lavalette

Parisu 16 Septembrie.

(Capetu.)

Prin ce felu de reactiune singuratica a trecutului asupr'a venitorului opiniunei publice aru vedé Franci'a, nu aliati ci inimici ai sei in acestea nationalitáti liberate de unu trecut care ne fuse dusmanu, chiamate la viața noua, conduse de principie cari suntu ale nostre, insufletite de sentimentele inaintárei cari forméza legatur'a de pace a societátiloru moderne?

Europ'a mai tare constituita, facuta mai omogena, prin divisiunile teritoriale mai precise, e o garantia pentru pacea continentului și nu e nici periculu nici dauna pentru natiunea nostra. Acést'a, cu Algiri'a numera mai bine de 40 milioane locuitori, Germani'a 37 milioane, din cari 29 m. in confeder. nordica și 8 in cea sudica; Austri'a 35; Itali'a 26; Spani'a 18. Ce este intru acésta împártire a puteriloru européne ce ni-arú puté insuffá grige?

O putere neresistibile, trebuie óre sa ne pára reu de acést'a? impinge poporele a se reuni in agramadituri mari, facendu a disparé staturile secundarie. Acésta tendinția nasce din dorulu de a asigurá interesele generali prin garantii mai eficaci. Póte fi ca dens'a e inspirata prin unu felu de prevedere providentiale a destineloru lumei.

Pre candu vechiele poporatiuni ale continentului, intre marginile loru cele anguste nu crescú decâtu cu incetulu, Russi'a și Republic'a stateloru unite americane potu, mai inainte de unu seculu, numera fia-care 100 milioane de ómeni. Cu tóte ca progresulu acestoru dóue mari imperatii n'are sa fia pentru noi obiectu de îngrijire, si ca din contra noi aplaudámu la generósele loru stáruintie in favórea natiuniloru apesate, este interesulu prevedietorulu alu natiuniloru din centrulu Europei de a nu remané mai multe menuntiate intru atátea staturi deosebite fára de putere și fára de spiritulu publicu.

Politic'a trebuie sa se inaltie preste angustele și uriciósele prejudetie ale evului trecut. Imperatulu nu crede ca marimea unei tieri aterna dela despotintierea popóreloru cari o incungiura și nu vede adevera'ta cumpana decâtu intru dorintiele multiamite ale natiuniloru Europei. Intru acést'a densulu urméza vechieloru convingeri și traditiuniloru familiei sele. Napoleonu I. prevediuse schimbárele cari se intempla astadi pré continentulu europénu. Elu depusese semjnti'a nationalitátiloru nóue: in peninsula, creandu regatulu Italié; in Germani'a facendu a disparé 253 staturi nedependinti.

Déca aceste consideratiuni suntu adeverate, imperatulu avú dreptu cuventu de a primi rolulu de mijlocitoriu, care nu fú fára de gloria, de a oprí nefolositórele și durerósele versári de sânge, de a moderá pré invingatorulu prin intrevenirea sea amicabile, de a impufiná urmárele nenocirei, de a urmáři, in mediulu atátoru pedeci, reasiedierea pácei.

Din contra elu nu aru fi recunoscutu inalt'a sea responsabilitate de cum-va, vatemandu neutralitatea promisa și próchiamata, s'aru fi aruncatu pre neasteptate intru prepastiele unui resbelu mare, unulu din acele resbele cari redestépta ur'a natiuniloru și in cari se ciocnescu natiuni întregi. Care aru fi fostu, intru adeveru, scopulu acestei lupte începute de buna voia in contr'a Prussiei, și neincungiurata in contr'a Italié? O cucerire, o immarire teritoriale...? Ci guvernulu imperatescu au aplectatu demultu a ceea principie in privinti'a întinderii teritoriale. Elu pricepe elu a príceputu anessiunile impuse prin necesitatea absoluta, reunindu patriei poporatiuni cu aceleasi datine, cu acelasi spiritulu natiunale cá si noi, si densulu a cerutu liberei invoiri a Sabaudiei (Savoiei) și a comitatului de Nizza reasiedierea frontarieloru nostre nationali. Franci'a nu póte dori decâtu atari immariri cari nu slabescu poteric'a sea coesiune; ea insa trebuie pururea sa lucre la immarirea sea morale séu politica facendu a servi incurgerea sea mari-loru interese ale civilizatiunei.

Rolulu seu este de a întári contielegerea intre tóte puterile cari voru

deodata a mantiné principiulu autoritátiéi și a favorisá progresulu. Acésta aliantia va despoia revolutiunea de prestigiulu patronatului cu care ea p tinde a aperi caus'a libertátiéi popóreloru și va conservá mariloru staturu lunate întielépt'a directiunea a miscamentului democraticu care se manifestá pretutindeni in Europ'a.

Cu tóte acestea, in miscamintele de cari e cuprinsa tier'a este unu sentimentulu legitimu care trebuie recunoscutu și precisatu.

Resultatele resbelului din urma cuprindu in sine mare invetiatura, si care n'a costatu nimic'a onórei ostiriloru nostre: ele ne arata necesitate pentru aperiarea teritoriului nostru, de a indeplini fára întârdiáre organizatiunea nostra ostasiésca. Natiunea nu va lipsi la acésta dorintia carea póte fi vre-o amenintiare pentru-nimenea; ea cu dreptulu e mandra de lórea ostiriloru sele; susceptibilitátile sele stárnite prin suvenirea fortiel sele militare, prin numele și faptele suveranului care o guvernéza nu su decâtu espressionea vointiei sele energice de a mantiné nealinsu rangulu influinti'a sea in lume.

Pre scurtu, din punctulu de vedere mai inaltu de unde guvernulu imperatescu considerá destinele Europei, orizontele i se páre curatitu eventualitáti amenintiátore; probleme insuflátore de temere, cari trebu delegate pentru ca nu se potu sugrumá, se ingreunau asupr'a destinelu popóreloru; ele s'aru fi putulu impune cu sil'a in timpuri mai grele; primira deslegarea loru firésca fára multe cutrieraturi violenti și fára periculosulu ajutoriu alu patimeloru revolutiunarie.

Pacea carea va fi asiediatá pre asemenea temelie va fi pace tñetóre.

Cátu pentru Franci'a ori in catráu sa privésca nu vede nimic'a ce i-arú puté impedecá mersulu séu, turburá prosperitatea sea. Padindu cu tóte terile relatiuni amicabile, condusa prin o politica ale cárei'a semne de ría suntu generositatea și cumpetarea, radimata pre imposantea sea unitate, cu geniulu seu care luceste pretutindenea, cu vistieriele sele și creditulu seu care fecundéza Europ'a, cu puterile sele militari desvoltate, incungurata de acum inainte de natiuni neatarnate, ea apare nu mai putinu mare, ea va remané nu mai putinu respectata.

Aceste suntu cuvintele cari trebuie sa le graiesci in reporturile cu guvernulu la care esti acreditatu.

Primesce Die, etc.

La Valette.

La miscárele din Orientu.

Duariu Débats dice ca „totu Orientele páre in acestu momentu fórtu agítatu. Siri'a este din nou turburata prin lupt'a Drusiloru și a Maronitiloru; insul'a Samos, un'a din cele mai de capetenia din Archipelagu prin poporatiunea și prin comerciulu seu, este pe priporulu insurectiunei. La cealalta extremitate a imperiului turcescu, vedemu poporatiunile Epirului luandu parte la atitiera generala. Se spune ca mai multe sate s'au resculatu și ca Epirotii au tramisu o adresa puteriloru celoru mari, pe care o reproducú tóte foile elene.“

„Albani'a se misca și ea și scrisori din Aten'a cátra Aginti'a Havas spunu ca 3,000 de insurgenti din districtele Tschamouria și Divra au atacatu și au invinsu trupele turce.“

Eaca acum discursulu publicatu de foile stráine prin cori juranele rege alu Eleniloru, George I, aru fi respunsu ministriloru puteriloru straine.

„Turci'a prin violarea tratatelor, a impinsu la rescóla poporatiunile crestine. Cátu despre mine, nu potú oprí pe supusii mei de a ajutá pe fratii loru in peire; și chiaru d'asiu puté, nu voiú puté uitá ca suntu nu numai regele Greciei, ci anca alu tuturu Eleniloru. Décatu a nu cunósce datoriele ce-mi suntu impuse, mai bine me voiú întórcé in Danemarca.“

„Dela începutulu miscárei ce s'a manifestatu in Cret'a, amu proclamatu neutralitatea și amu ordínatu supusiloru mei a observa cu lealitate tratatele. Cu tóte aceste, Turci'a violá aceleași tratate in privinti'a crestiniloru; prin urmare, nici eu nici Grecii nu vomu puté fi respundietori de evenimentinte.“

Duariulu „Globulu“ din London, publica adresa deputatiloru din Cret'a cátra Presiedintele Staturiloru-Unite. In aceea adresa citimú și urmátóriele linie.

In starea actuala in care suntemu, noi reprezentantii subsemnati ai poporului crestinu din Cret'a, cutediámni a-i cere respectuosu, intervenirea Marei Democratie ce presiedi cu atát'a fericire, spre a atrage asupr'a conditionei nostre atentiunea puteriloru celoru mari ale Europei.“

Avemu supt ochi o proclamatiune cátra toti elenji, ce s'a publicatu de tóte foile elene și s'a afisiatu pe tóte zidurile orasiloru liberei Elade. Acésta proclamatiune este de cea mai mare violintia, și se face apelu la resbelulu celu mai sterminatoriu și deplin'a liberare a tóte Eladei. Adunári publice se facu in tóte dilele in Aten'a și in tóte orasiéle, și barbati insemnati politici chiamatiunea elena la ultim'a lupta in contra Turciei. „Rom.“

Ortografia romana.

II.

(Urmare și capetu.)

E la începutulu cuvintelorú și dupa o vocala are totdeun'a natur'a diftongului impropriu ie; totu cam asemenea și i lungu in mediulu cuventului precedandu-i o vocala se aude pronuntiandu-s cá ii; d. e. taisiu-taiisiu.

A fára semnulu in finea cuvintelorú se pronuntia totdeun'a c, b, avendu și tonulu, se insémna cu semnulu greu () d. e. laudá, cantá. In mediulu cuvintelorú nainte de n e totdeun'a á séu (i) (diferinti'a intre sonulu b și i cirilicu nu e chiaru asiá mar

dupa cum vréu a o aretá unii gramatisti). Totusi sum de opiniune ca in mediulu cuvintelor sa se insemne si inca cu semnulu greu (v) nu cu celu scurtu (^). Spre alu puté destinge de a, ce vine in unele cuvinte a se ceti si nainte de n cu sonulu seu naturale. Sa sa insemne cu semnulu greu in mediulu din aceea cauza, cá sa nu intrebuintámu dóue semne pentru unulu si acelasi sonu (^) in mediulu si apoi greu (v) séu circuflescu (^) in fine, candu silab'a e intonata. In privinti'a trecerei lui a in b in mediulu cuvintelor s'aru puté pune si o regula adeca: cáti a in unu cuventu nu sunt sub accentu se rostescu cá t; insa cine scie totu deun'a care silaba e intonata? Déca s'aru sci acést'a, atunci lesne amu pune o regula, ca vocal'a accentuata din ori ce cuventu degradéza puterea celorlalte vocale si adeca a lui a in à, a lui e in è. E nu-si perde sonulu naturale venindu in silab'a urmatóre unu i séu e, ce-si are caus'a in natur'a vocaleloru moi si vertóse, a lui o in u; eara unde à e originalu si intonatu sa se insemne d. e. marcámu, laudámu etc.

Ce s'a disu despre a in mediulu are valóre si despre e cu aceea diferentia ca e nainte de n si in urmandu-le d, t, p, suna cá i.

Fiindu acum la consonantele: d, t, s, fára semne nu e cu putintia v se fisá pronuntiarea lor. Vine acum intrebarea ca ce felu de semne sa le dámu. A le pune sedile, socotu, (afara de aceea ca dupa cum spunu unii si altii n'aru fi frumóse si aru diformá tóta scrierea) ca facemu ce-va folosu cetirei, insa logiceii gramaticale nici in unu tipu. E unu adeveru constatatu ca aici vocal'a i are putere influintiátóre asup'r'a lui d, t, s si ca le móia in d, t, s, toc'm'a cum se observéza si in privinti'a lui e si g nainte de e si i. Aru fi dara o neconsecintia scriindu in unu locu fára semnu (intielegu semnu facutu chiaru la conson.) si apoi in altulu adoptandu semnele, precum vreau unii. Unii mai obiectéza, ca aru impededá cetitulu si prin aceea chiaru priceperea si cursulu ideiloru. debuindu a ne uitá la vocal'a venitóre cá sa putemu ceti pe d, t, si s, si apoi iara cá la ge, gi, ce, ci, n'aru impededá. Ast'a eu o credu de contradicere. Din principiu pedagogicu debue sa fimu la baeti consecuenti, regulele sa fia una, cá cu atát'a sa se inlesnéscá mai multu priceperea lor. Nu ne-aru remané dara alta, ne adoptandu sedilele, decátu a insemná pe i celu influintiátoriu cu semnulu scurtu (^), care insa la i finale fiindu totdeun'a scurtu póte remané afara. Prin acést'a avemu dóue folóse practice, unulu ca cetirea lui d, t, s sunt sigure si analoge lui ge, gi, ce, ci, a doile ca diftongii improprii i marcámu si-i cunóscemu. Regula dara aru fi simpla: d, t, s, inainte de i in mediulu si de i finale se cetescu totdeun'a muiate z, u, m.

Asiá dara consumandu inca odata aceea ce amu mai disu, aru urmá.

I Diftongii improprii, si cei proprii in mediulu cuvintelor, sa se insemne.

II. A si e in mediulu cuvintelor si la inceputu spre a se rostí: b, i sa se insemne cu semnulu greu (à, è); la fine regulele cunoscute.

III. D, t, s, inainte de i scurtu (care la fine fiindu generalu nu se insemna) se rostescu: z, u, m.

Aru mai fi de obiectatu ca ce vomu face acolo unde i si tine natur'a influintiátóre insa devine plenisunu precum in frate, frati, fratiloru; cum aru fi aci sa se insemne? Aici suntu de parere ca trebue insemnatu cu circuflescu (i), care va sa dica cá candu aru fi contrasú din diftongulu impropriu ii, dupa cum s'a adoptatu in ortografi'a parintelui Cipariu. Acestu circuflescu insa numai in estu singuru casu sa se aplice, si nu la toti diftongii improprii in mediulu totu aru mai fi de ertatu precum se facu pâna acum, atátu in mediulu cátu si in fine. In fine aplicandu-se aru incuréa, neputendu face diferentia in simti simtú (per. simplu) si in simti=simtú (infinitivu). s. a. N. Miheltianu.

Sabiiu 16 Septembrie. Eri serbá corpulu profesoriloru si junimea nóstra din Institutulu nostru archidiecesanu pedagogico-teologicu diu'a patronului Seminariului (S. martiru Nichit'a romanulu).—

Cu acést'a ocasiune amintimu cu placere, ca numerulu tineriloru ascultatori de teologia cu calificatiuni mai inalte au crescutu pâna la unu numeru imbucurátoriu. Institutulu numera astadi 24 de ascultatori de teologia, cari suntu provediuti cu testimonii de maturitate. Cei alti parte cu 8 clase gimnasiale fára maturitate si prea putini (intre cei noi primiti) cu patru clase gimn. si cursulu pedagogicu.

— 17 Septembrie. Miercuri s'a inceputu Consistoriulu provincialu alu bisericeii evangelice de conf. augustana (lateranii) si dintiele selé sub presidiulu dlui Curatoru bis. provincialu, Comitele Conrad Schmidt. Durat'a loru erá fipsata pâna astadi, déca cum-va se voru putea fini desbaterile asup'r'a afaceriloru celoru multe si momentóse. —

— Aséra tinerimea gimnasiului c. r. de statu aduse o serenata pré demnului ei Directore Dr. Wenzel K r a t k y. Astadi aceeasi junime cu professorii in frunte lu gratulara de diu'a onomastica. —

— Dela S a d u primimu o corespundintia carea sa referesce la articululu publicatu in fói'a nóstra nr. 65 despre conferintiele invatiatoresci.

Fiindu ca amu publicatu dóue respunsuri referitóre la acelu articululu credemu ca va fi de ajunsu sa amintimu numai si de acést'a, de-si unele pasagie care le atinge on. Par. Stanu Popoviciu Parochu de acolo suntu demne de consideratu. Avemu firm'a sperantia ca cei insetati de o drépta respata pentru meritele lor si voru aflá adeverat'a loru mangaiere.

Banatu. Custeiu (Comit. Timisiórei) 10 Septembrie 1866. (Conferintie invetiatoresci.) In 4, 5 si 6 Sept. a. c. s'au tinutu amesuratu inaltei instructiuni, cu invetiatorii din Protopopiatulu Versietului conferintiele invetiatoresci, care pre la noi prin Banatu in felulu acést'a fura cele dintáiu.

Dumineca diminéti'a se adunara toti invetiatorii la S. Biserica, si a asistatu la servitiulu divinulu de diminéti'a, celebrandu-se s. Liturgia de cátra D. Preotu Vasiliu Gruiciu. Dupa finirea servitiului divinulu se nvóca santulu Spiretu; si Pré On. Domnu Protopopu Nicolau Tincu Velea prin o cuventare fórté petrundiátóre si corespundiátóre scopului, deschise conferintiele; carea cuventare pentru insemnetatea ei o si alaturámu intréga spre publicare. *)

Dupa-ce si-au finitu P. On. Dnu Protopopu cuventarea sea, urma dlu Comissariu scolariu Antoniu Mustetiu, carele prin o cuventare fórté nimerita desfasura: scopulu Conferintelor, missiunea densului, problem'a scólei, precum si calitatile ce se ceru dela unu invetiatoriu, si midilócele cele mai potrivite prin care se póte ajunge la tint'a dorita. — Finindu-si cuventulu se reflecta din partea dlui comisariu, ca de voiesce cine-va a operá (?R.), sa se arete; dara neaflandu-se, se pasi numai decátu la conscrierea invetiatoriloru si cu acést'a s'au incheiatu conferintia. —

In conferintia de dupa amédi, amesuratu programei s'a inceputu esaminarea invetiatoriloru, fiindu si pruncii scolari de fatia **); deci provocati fiindu de dlu comisariu la tabla invetiatorii, espusera pe rendu unulu cáte unulu tóta procedur'a atátu in privinti'a pregatiriloru intuitive, cunóscerea, compunerea si pronunsierea sonuriloru la citire. Dupa ce se ascultara toti invetiatorii, se recapitulá de dlu comisariu aceea ce espusera invetiatorii, facendu unele observári, insa pe scurtu si cu cea mai mare chiaritate, tóta procedur'a la metod'a lego-grafica. — Aci se recomanda invetiatoriloru din partea dlui comisariu Abedariulu D. Professoru Z. Boiu, spre a-lu introduce in scóle, pentruca e mai corespundiátoriu decátu Abedariulu de pâna acum; ce s'a si primitu de cátra toti invetiatorii. — Dupa acestea s'au procesu la computu; invetiatorii aretara unulu cáte unulu escarea numeriloru, si cum se forméza numerii. Dupa aceea au inceputu d. comissariu a aretá formarea numeriloru si dupa care metoda au invetiatorii a procedé la computu, recomandandu-se si aci cartea de Computu a Dlui Professoru Ioann Popescu. Carea recunoscendu-se din partea tuturor'a, ca e fórté bine lucrata s'a primitu de a se introduce in tóte scólele. Si asiá tóte punctele s'au luatú de dupa instructiune la dasbateré, dendu-se deslugiri cuviincióse din partea dlui comisariu scolariu.

In fine s'a tinutu probe si din cantárele bisericesci si din cetire. Si asiá in diu'a a trei'a dupa amédi s'au inchisu Conferintiele prin o cuventare tinuta de D. comissariu scolariu Antoniu Mustetiu, in carea au desfasuratu referintiele in care aduce pe invetiatori oficiulu invetiatorescu fatia cu mai marii lor, si cu toti ómenii, amintindu-le despre santieni'a chiamárei invetiatoresci, indemnendu-i, cá sa faca tóte cáte numai se póte pentru inaintarea poporului nostru in tóte ramurile de invetiatura, si totu deodata punendu-le de cea mai santa datorintia a cresce pe tinerime in fric'a lui Ddieu si a plantá in peptulu ei credinti'a cea neclatita si alipire cátra Sacratissim'a Majestáte Prégratiosulu nostru Imperatu si Rege Apostolicu Franciscu Iosifu I. si cátra intréga casa habzburgico-lotaringica; rugandu pré Ddieu pentru indelungat'a viétia a prea gloriosului nostru Imperatu, dela care se revarse tóte bunatátile preste natiunea romána; — aci s'au intonatu „Imnulu popularu“ de cátra toti invetiatorii. Apoi postindu-le la toti invetiatorii daru de susu, cá sa póta implini chiamarea si starea ce si-au alesu-o, s'au despartitu prin o salutare fratiésca unii de altii plini de bucuria ce se putea observá pe fetiele lor, si cu acést'a s'au incheiatu conferintiele invetiatoresci din acestu anu. —

Fiindu de fatia in totu decursulu conferintelor, amu pututu cu placere observá, ca precum d. comissariu scolariu Antoniu Mustetiu cu conducerea conferintelor si deslusirile date la diferite casuri, firesce castigat prin esperintia, si a atrasu placerea tuturorú; asiá si mai multi dintre invetiatorii nostri s'au veditu a fi zelosi, si ca se intereséza de perfectiunarea lor precum si de inaintarea culturei poporului. Deci incheiámu descrierea acést'a cu o nespusa bucuria, cu atátu mai vertosu cáci conferintiele invetiatoresci, dovedira din destulu insemnetatea lor, aretandu resulta-

*) O yomu publicá in nrulu viitoriu. R.)

**). Nu scimu cum se intielege aci „esaminarea“; déca aceea nu au fostu impreunata cu propuneri practice, apoi nu o credemu potrivita. Preste totu nu e bine cá invetiatoriloru nici observári sa li se faca pâna suntu copiii de scóla de fatia, ci dupa ce invetiatorii se afla numai singuri cu presidintele lor. R.)

tulu doritu, ce se pôte de judecă si din aceea, căci pretotindenea se primira de a se tiné conferintie invetiatoresci si pe viitoriu, in sa aru fi de doritu: că celu putinu se dureze optu dile.

Mai multi.

Varietăți.

* * * „Zukunft“, diuariu pentru interese nationale, constitutionale economice va est, dela 1 Octombrie a. c., in formatu mai mare (că „Presse“) si va constá: pre an. 16 fl.; pe jumetate de anu, 8 fl.; pe unu patrariu de anu 4 fl.; si pre 1 luna 1 fl. 40 xr. v. a. — Prenumeratiuni se potu face in fia-care di. — Va aduce corespundintie interesante din tóte locurile insemnate din interne si oriente; pentru aceste precum si pentru foisióra s'a procuratu puteri nóue. — La diferite ocațiuni amu atrasu atentiunea publicului asupr'a acestei foi. Adangemu si acum ca intre foile vienezze este unic'a carea se intereséza mai multu si de noi, si carea primisce corespundintie române din tóte partile monarchiei locuite de români.

(La focurile in Transilvania) „H. Zig.“ are unu „tramisu“, carele purcede dela nenorocirile cele dese ce se intemplá in tíera prin focu. Cu dreptu cuventu se mira tramitatoriulu de indolenti'a (nepasarea) cea mare a tieraniloru transilvani, ce o arata fatia cu institutelo de asecurantie si in adeveru tramitatoriulu are dreptu, căci si noi amu făcutu asemenea esperintie, candu spune ca au audítu pre multi tierani dicendu: „amu crediutu ca la mine nu va arde“ ori: „deca nu au arsu demultu, dóra voiu fi crutiatu si in estu anu“ séu: „in estu anu nu me voiu asecurá dara pre anulu viitoriu cu buna séma.“ Imputa apoi corporatiuniloru competente, inspectoratelor, antistiloru comunali si preotimei (se vede ca nu e românu tramitatoriulu, căci altmintrea aru fi inceputu dela preotíme R.) căci nu deslusiesce poporului dela tíera, care este bunatatea asecuráriloru si adauge, ca e convinsu, ca precátu tempu acést'a remane treb'a singuraticiloru, nu va deveni bunu comunu (obstescu) alu tuturor.

Tramitatoriulu e de parere, ca reulu acést'a mai bine si mai ingraba se aru putea delaturá, deca fia-care comunitate si-aru formá o cassa generala de asecurantie, in care fia-care dupa secerisú séu culesu sa depuna, séu in bani séu in natura, o suma amesurata si apoi din deregatoria sa se asecureze din banii adunati comun'a intréga. Espune apoi binefacerile cari provinu din acésta mesura pentruca premiele de asecurare vinu mai estine si se crutia o gramada de scrisóre, afara de aceste in sa cassa de asecurantie s'aru aflá in pusetiunea, ca asecurandu-se cine-va pe cinci ani s'aru putea crutiá premiulu de asecurare pe unu anu intregu (alu sie-selea anu trece cine-va de asecuratu fára de a plati tax'a cuvenita).

Cassa comunala aru fi si in alte privintie folositoare, căci cei nenorociti s'aru putea ajutá cu ce-va de acolo pâna cá ese comisiunea de cercetéza pagub'a casuunata prin focu si candu aru iertá impregiurárilu totu de acolo s'aru putea procurá (castigá) aparate (instrumente, unelte) de stínsu. In fine doresce tramitatoriulu mentiunatu, ca pentruca sa se pôte preveni neajutorintiei la cari suntu asiá de desu espusi tieranii sa se faca in privintia acést'a dispusetiuni mai inalte si nu aru stricá ca in form'a de lege sa se ia o mesura constringátore in privintia asecurárei.

Publicarea

baniloru incursi la fondulu Asoc. dela siedinti'a Comitetului Asoc. din 4 Sept. c. n. a. c.

1) prin D. parochu in Hunedór'a Avr. Pecurariu, s'a tramesu la fondulu Asoc. tax'a de m. ord. pre an. 1865/6 pentru D. Ludovicu Redónie in suma 5 fl.

2) prin D. Ales. Papiu Marianu procuroru in Bucuresci s'a tramesu la cassa Asoc. 14 # in natura dela urmatorii zelosi domni: a) dela D. Alexandru Lupascu Consiliariu la curtea apelativa din Bucuresci cá m. nou 2 #. b) dela D. Georgie Missail Primulu Gelfier alu inaltei curti de casatione si de justitia, cá m. nou 2 #. c) dela D. Capitanu Georgie Lecc'a prefectulu Judetiului Bacáu cá m. nou 2 #. d) dela D. Iancu Strejescu romanu din Bassarabi'a (Bálti) cá m. nou 2 #. e) dela D. presiedinte Scarlatu Falcoianu cá m. vechiu pre an. 1863—1864, 1864—1865 4 #. f) dela D. Vasilie Pap'a m. vechiu 2 #. Sum'a 14 #.

3) Deadreptulu la cassa Asoc. a incursu: dela Dom. Not. comunalu din Racoviti'a, Ioann Macelariu cá taxa de m. ord. pre an. 1865/6 5 fl. Totu prin D. Notariu Ioann Macelariu s'a tramesu cá colecte dela comunele Sabesiu de susu si de josu a 10 fl. v. a. cu totulu 20 fl. v. a.

4) Dela D. prof. in Craiova Sim. S. Mihalli s'a incassatu pre-tiulu actelor ad. gen. I-IV in suma 1 fl. 30 xr. Sum'a 26 fl. 30 xr.

5) Dela D. Dr. de medicina Ioanne Arseniu, Capitanu in Mexico, s'a primitu in favórea fondului Asoc. frumosulu ofertu de 52 bucáti de auru de câte 10 franci un'a, care facu cu totulu 520 franci. Dela Secretariatulu Asoc. tranne române. Sabiiu in 26 Sept. n. 1866.

Redactoru respundietoriu Nicolau Cristea.

Subscrip'a directiune aduce la cunoscenti'a prenumerantiloru la Calendariulu, care se compune in tipografi'a archidiecezana, Calendariulu pentru anulu viitoriu 1867 au situ de subt tipariu, si se pôte capatá, cá si in anii trecut brosiuratu cu 22 xr., ear nelegatu cu 20 xr.

Cetitorii acestui Calendariu voru gasi intr'ensulu dóne Cuvertári rostite de Escelenti'a Sea Par. Archiepiscopi si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a la deschiderea Sinodului metropolitanu si la inaugurarea Consistoriului apelatorialu in anulu acést'a.

Sabiiu 14 Septevre 1866.

Directiunea tipografiei archidiecezane.

Nr. 26—2

Concursu.

La scóla populara din Bodu in districtulu Brasiovului, cere unu invetiatoriu pentru clas'a a II-a cu salariu anuale 136 fl. 50 xr. v. a. fenatiu de 2 cara fenu, 1/2 jugeru de aratura, dreptulu de pasiunutu de 4 vite cornute, si relutu de cartiru 20 fl. v. a.

Pentru acestu postu vacantu, se deschide concursu pâna la 20 Septevre a. c. st. v.

Doritorii de a ocupá acestu postu vacantu, se astérna petitiunile scrisa cu mân'a loro, so prevediute 1) cu Atestatu de tezu, 2) cu Atestatu de absolvirea cursului pedagogicu, séu putinu 3—4 clase gimnasiale, 3) cu Atestatu de purtarea morala — la subscrisulu Scaunu Protopopescu.

Brasiovu in 6 Septevre 1866.

Scaunulu Protopopiatului gr. res. alu II alu Brasiovului.

Ioann Petricu Protopopu
si Insp. scol. districtuale.

Nr. 23—3

Concursu.

La scólele poporale romane gr. or. din protopresbiteratulu, Zarandului, au devenitu vacante urmatórele posturi de invetiatori:

1) Ribiti'a, cu unu salariu anuale de 200 f. v. a., cartiru, gradina de legumi si 4° de lemne.

2) Vaca, cu unu salariu anuale de 200 f. v. a., cartiru, gradina de legumi si 4° de lemne.

3) Valea Bradu, cu unu salariu anuale de 200 f. v. a., cartiru, 4° de lemne.

4) Cebea, cu unu salariu anuale de 200 f., cartiru si 4° de lemne.

5) Bulzescii de josu, cu unu salariu anuale de 200 f., cartiru si lemne.

6) Mesteacánu, cu unu salariu anuale de 80 f., cartiru si lemne.

Doritorii de a ocupá aceste statii, au a-si tramite rugárilu loro adresate la Administratur'a acestui Protopresbiteratu, celu multu pâna in 22 Septevre a. c. st. v. si a documentá, ca suntu de rel. gr. or. cu purtare morala buna, pedagogi séu teologi absoluti, si ca sciú cantárilu si tipiculu bisericescu.

Hondolu 30 Augustu 1866.

Administratur'a Protopresbiteratului gr. or. alu Zarandului.

Nr. 21—3

Publicare de concursu.

La scóla populara rom. gr. res. din Comun'a Siur'a-mare, Scaunulu Sabiiului, se cere unu invetiatoriu cu salariu anuale de 100 fl., cartiru gratuita si lemne de focu.

Pentru acestu postu vacantu se deschide concursu pâna la 15 Octombrie c. n. a. c.

Dreptu aceea, ori care doresce a concurge la postulu susnumitu, aré a-si tramite la Scaunulu protopopescu alu II. alu Sabiiului, pre lánge petitiune timbrata cu 50 xr.

1. Atestatu despre aceea, ca au absolvatu cu purtare buna, si sporiulu de cl. 1-a celu putinu gimn. micu, si cursulu Pedagogicu in Inst. archidiecezanu din Sabiiu, si ca este bine procopsitu in tipiculu si cantárilu bisericesci.

2. Atestatu de botezu si de purtare morala; acestea pâna in terminulu mai susu prefíptu, spre urmare mai departe, sa se astérna la laudatulu Scaunu protopopescu.

Siur'a-mare 30 Augustu 1866.

Efori'a scólei populare gr. or. din Siur'a-mare.

Nr. 25—2

Concursu.

Spre ocuparea a dóne posturi ivatiatoresci dela clas'a III si IV, a scólei centrale gr. or. din Branu, se deschide concursu pâna la 1 Octovbre c. n. a. c.

Doritorii de a ocupá vre-unulu din aceste posturi, dota cu salariu de câte 200 fl. v. cortela, si câte cinci orgii lemne, au a-si tramite pâna la terminulu de susu concursele cu documentele necesarie, precum si ca au absolvitu studiulu vre-unui gimnasiu inferioru si cursulu pedagogicu, séu gimnasiulu superioru fára pedagogia, la Pré onoratulu Scaunu Protopopescu alu Tractului Branu, in Zernesci. — Dela Efori'a scólei centrale gr. or. din Branu.

Branu in 15/3 Sept. 1866.

Ioane Persoiu
Parochu, Presiedinte

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecezane.